

NAPREJ

Glasilno Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Franciška ulica 6-I.

Stane mesečno 10 Din.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168.

Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 60 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Priprave za vojno s sovjetsko Rusijo.

Čičerin, vodja ruske delegacije je na genovski konferenci izpregovoril tudi o razmerah v Jugoslaviji in ob tej priliki prečital štiri dokumente, ki potrjujejo akcijo carističnega generala Wrangla proti sovjetski Rusiji. Te dokumente, ki dokazujejo, da se je pripravljala Pašičeva vlada za popolno mobilizacijo, so objavili inozemski listi, potem pa tudi naši opozicionalni listi, med katerimi navajamo predvsem belgrajski »Novi List« z dne 22. t. m. Uspeh objave teh dokumentov je bil ogromen. Čičerin je z njihovo pomočjo dosegel, da so v Bolgariji Wranglovce lepo razorožili ter jih že okoli 100.000 pogrnali preko meje. Kakor je že znano, je general Wrangel takoj odposlal bolgarski vladi protestno brzojavno noto. Nekateri listi so priobčili besedilo te note ter jo razlagali v tem smislu, da računa general Wrangel na našo podporo pri morebitni protiakciji. Zato je pretekli petek zunanje ministrstvo objavilo potom Presbiraia sledeči komunikate:

»Pooblaščen izjavljamo, da kraljeva vlada ni prejela nikakega telegrama, ki naj bi ga bil general Wrangel faktično poslal bolgarski vladi. Iz teksta tega telegrama naj bi se dalo sklepati, da more general Wrangel faktično računati na našo pomoč pri izvršitvi svoje akcije. To tolmačenje je popolnoma krivo.

Vlada kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ne bi nikdar in v nobenem slučaju mogla odpustiti, da bi kdorkoli bodi in kjerkoli na našem ozemlju pripravil kako oboroženo akcijo proti državi, s katero živimo v miru in s katero želimo živeti v miru.

General Wrangel niti nima, niti ne more imeti oborožene sile v naši državi, niti ne more naša država trpeti, da bi obstajala na našem ozemlju kaka oborožena sila. Naša država bi tako oboroženo silo, če bi se začela zbirati na našem ozemlju, takoj razgnala.

Belgrajska vlada seveda zopet prekljuje po svoji stari navadi, toda ker poznamo njene trike, ji ne bomo verjeli. So nam pač predobro znane izjave zunanega ministra Ničiča in na predmetna dejstva, ki so razvidna tudi iz sledečih Čičerinovih dokumentov:

I.

Wranglov generalni štab v pogajanjih s Pašičevo vlado.

Zelo zaupno.

Šef glavnega štaba, vrhovni komandant Wranglove armade, 8. aprila 1922. Št. 347. Navodila ministru Rusije za pogajanja z ministrskim predsednikom kraljevine SHS.

Deistva, ki slede, morajo biti temelj pogajanjem.

1. Iz poročila, ki smo ga prejeli od naših agentov kakor tudi iz onih poročil,

ki nam jih je dal na razpolago srbski glavni štab, je razvidno, da rumunska država absolutno ni dorastla nalogi, ki smo si jo zastavili za časa pogajanj pred zaključkom sporazuma. Če je že zadovoljno napredovala vsled blagodejnih naporov francoskega vojnega odposlanstva materialnost naše armade, pa ni napredovala morala, ki bi ji mogli mnogo očitati! Narod je utrujen in si želi miru. Skoro bo nemogoče misliti na vojno, posebno pa po dveh ali treh tednih trajajočega sovražnega stanja, ko bi šle rumunske čete skozi prvi ogenj.

2. Ker moramo že računati z nezadostno moralno, moramo tudi računati z neuspehi in posledicami teh neuspehov. Tako bi najmanjši umik v notranjost Dobrudže in približevanje rdečih čet k bolgarski meji izzval takoj komunistični državni prevrat v Sofiji in potem nacionalistični državni prevrat v evropskem delu Turške. Madžarska bi se v takih okoliščinah zelo sumljivo vedla in lahko bi zopet naleteli na dogodke, ki so nam še živo v spominu iz leta 1919. Zaraditega je položaj za Jugoslavijo zelo kritičen in namesto mobilizacije dobrovolincev, ki je že itak garantirana v sporazumu, bi morala Jugoslavija izvesti popolno mobilizacijo in prevzeti vojne operacije.

Za Francijo pomenijo seveda te okolnosti padanje njenega vpliva v centralni Evropi, za druge države pa nove preizkušnje. Da bi se jim izognili, je absolutno potrebno:

a) Da se pobriga francoska vlada za rumunsko armado in da napne vse svoje moči za njeno čimvečjo kakovost.

b) Vsled absolutne nemogočnosti doseči vse to pred kratkim časom, ki še preostaja pred otvoritvijo sovražnih odnosov, je treba pričeti predvsem z reorganizacijo ruske armade, in sicer naj vpliva francoska vlada:

a) Da bo rumunska vlada opremila 15.000 mož ruske armade, ki je v Rumuniji.

b) Da pozove vlado male antante in Madžarske za dovoljenje nadzorovanja ruskih dobrovolincev po ruskih vojnih atašejih.

c) Da doseže od bolgarske vlade ukinitje propagande, ki demoralizira čete ruske armade, tako da so nam nekatere že odrekle pokorščino.

d) Da začasno do prejema denarija od agentov Rusije v Washingtonu, odobri kredite s potrebnim kratkim rokom za vzdrževanje in pripravljane za bojno stanje 15.000 mož.

e) Ministrski predsednik kraljevine SHS naj bo prepričan, da trdno upamo, spominjajoč se njegove brezmejne liubeznosti do Rusije, da bo ustregel našim nameram ter dovolil prevoz elitnih čet, okoli 7000 po številu iz Bolgarske v kraljevino. Obenem tudi upamo, da bo podprl našo

prošnjo francoski vladi, ki je v dobrobit jugoslovanskega naroda.

Podpisan: General-lajtnant.

II.

Francoskemu vojnemu ministrstvu.

Zelo zaupno.

Šef glavnega štaba, vrhovni komandant, 20. aprila 1922.

Vaša visoka ekscelencija!

Po naredbi vrhovnega komandanta Wrangla, mi je čast naznaniti Vam, da je staval danes 20. aprila, general-lajtnant Holmsen, francoskemu vojnemu ministrstvu predloge, osnovane v pogajanjih z ministrskim predsednikom Pašičem, ki jih pa Vi že poznate. Vrhovni komandant je odredil, da se naj ravna general-lajtnant Holmsen po Vaših navodilih. Na željo vrhovnega komandanta Wrangla, Vas naprošamo, da bi nam sporočili ob priliki snidenja z ministrom Rumunije, v koliko je bil general zadovoljen s prijaznim sprejemom v Belgradu od Njenega Veličanstva kraljice Rumunije. Izvolite se prepričati o mojem spoštovanju in vdanosti.

General-lajtnant Miler Niegovi visoki ekscelenci g. Goursu.

III.

Zelo zaupno.

Šef glavnega štaba, vrhovni komandant, 20. aprila 1922.

Vaša ekscelencija! Priloženo Vam pošiljam navodila za pogajanja z ministrskim predsednikom kraljevine SHS, ki smo jih poslali ministru Rusije v Belgrad. Čast mi je obvestiti Vas, da je izdal vrhovni komandant Wrangel povelje da stopimo v zvezo s francoskim vojnim ministrstvom in da dosežemo čimprej pismeno odobrenje gorenjega ministrstva za predloge pod 2. a), b) in c). Kakor hitro boste dobili to odobrenje, obvestite takoj ordonančne častnike vrhovnega komandanta, ki bodo čakali v Parizu na Vaše zapovedi. Po izvršeni Vaši misli, je odredil vrhovni komandant, da se ravnate:

a) po navodilih g. Girsu, predsednika konference poslanikov, kateremu je vrhovni komandant podelil približno isto nalogo.

b) po izjavi ministrskega predsednika gosp. Pašiča, ki je ponovno obliubil Strandmanu, ministru Rusije v Belgradu, da bo o vsem tem, kakor hitro bo prispel v Genovo; podrobno obvestil predsednika francoske delegacije in pa šefa tehničnega oddelka glavnega štaba, polkovnika Boškovića, ki se bo natančno pomenil o akciji s šefom francoskega vojnega odposlanštva. Prosim, da bi mi brzojavno sporočili prejem tega pisma. Izvolite se prepričati o mojem spoštovanju in vdanosti.

Podpisan: general-lajtnant Miler. Naslovlicno Niegovi ekscelenci general-lajtnantu Holmsenu.

IV.

Poslaništvo Rusije v Parizu.

Zelo zaupno.

Vaša ekscelenca! Po ministru Rusije v Belgradu in sporočilu generala Holmsena, morate brezdvomno že vedeti o popolnem uspehu pogajani s francosko vlado. Vsled dogodkov v Genovi smatram razpoloženje francoske vlade v Genovi za tako povoljno, da sem prepričan, da bi sprejela še druge podobne predloge. Treba se je potruditi, da bomo imeli čimveč koristi iz tega razpoloženja in da preprečimo težkoče pisanja o podrobnostih V.

N. Strandmanu. Če vrhovni komandant misli, da bi bilo dobro pomeniti se še ustmeno, bi prišel prihodnji teden v Belgrad. Seveda ne bi smeli o vsem tem vedeti časopisi, zato pa ne bi smela trajati moja odsotnost več kot pet ali šest dni. Izvršil sem z velikim zadovoljstvom željo vrhovnega komandanta in sporočam ministru Rumunske generalovo spoštovanje. Izvolite se prepričati o mojem spoštovanju in udanosti.

Nepodpisano.

Naslovljeno Njegovi ekscelenci general-lajtnantu Millerju.

F. SVETEK:

Odgovornost za stavko.

Celjska stavka traja že deseti teden. Razumljivo je, da je radi ne narodno gospodarstvo strašno oškodovano in bo imel njen povzročitelj poravnati prav teške račune.

Nasprotniki delavstva se trudijo nartiti odgovornost na rame delavstva, naša naloga pa je, pokazati pravega krivca.

Okolica gospoda Westna trdi, da je povzročitelj stavke tajnik kovinarske centrale iz Ljubljane, ki je kakor pravilo, s svojim nekorektnim nastopom napram podjetniku povzročil slabo razpoloženje, radi katerega so se pogajanja razbila.

Kot predsednik organizacije ugotavljam, da je imel tajnik naročilo, naj sklene, če je le mogoče, mirni sporazum.

Kdor pozna disciplino v kovinarski organizaciji, bo po tej konstataciji verjel, da je sploh nemogoče, da bi tajnik ravnal drugače, kot je imel naročilo.

Vzrokov za izbruh stavke pa tudi ni iskati neposredno pri pogajanjih, temveč je stavka le posledica dolgotrajne nesolidne ozkosrčne in nekvalificirane politike Zveze industrijev.

Po razbitju enotne delavske fronte se je pozicija Zveze industrijev znatno oiačila. Nenadoma pridobljena moč jo je zavedla k skrajno sovražni protidelavski politiki, katero je na zadnje mesece še poostrihala do uprav brutalnih izbruhov.

Razumemo, da obstoja naloga Zveze v tem, da štiti svoje člane podjetnike ter skrbi za čimboljši razvoj industrije.

Trdimo pa, da je za razvoj industrije treba dveh činiteljev, ta sta: podjetnost delodajalcev in pa pridne roke delavstva.

Kar se tiče prve točke ima Zveza industrijev beležiti bore malo naporov in zato zelo malo uspehov.

Za povzdigo podjetnosti je treba odstranjevati težkoče, ki jih industriji povzroča upravni nered v državi. Sicer je Zveza od časa do časa protestirala proti tem ali onim nedostatkem, vendar do sistematičnega in pozitivnega dela na tem polju se nikdar ni pospela.

Glede druge točke, to je delavskega vprašanja, je pa to žalostno poglavje z naslovom: **Delanja malih kramarsko-ozkosrčnih duš.**

Plače delavstva v Sloveniji so bile od nekda malenkostne. Dokler je bila delavska fronta kolikor toliko enotna, so se plače vsaj deloma dvigale z naraščajočo draginjo.

Po razbitju delavske moči je bilo pa glavno stremljenje »Zveze« v tem, da ob-

drži delavske plače kolikor mogoče na enaki višini, vkljub temu, da draginja cel čas raste.

Pri slučaju Westnovih delavcev vidimo, da se je draginja od zadnjih pogajani pa do marca, ko je bila vložena nova spomenica, dvignila za 43%. Vkljub temu je g. Westen, v smislu navodil »Zveze industrijev«, kar izrečno ugotavljamo, odklonil vsako povišanje.

Zaičie nazadnjaška je politika Zveze industrijev glede vprašanja delavskih zaupnikov in organizacije.

Navodila, ki jih v tem oziru izdaja, more priporočati le človek, ki je svetovno vojno prespal, in ki je uverjen, da bo zlato tele premagalo razvojni zakon narave.

Po vrsti frče delavski zaupniki iz tovarn, zlasti v celjskem okrožju je ta bolezen že epidemična. Zaupnik, najpoštenjši, najpridnejši in najbolj kvalificirani delavec (slab delavec, ki nima mirne vesti, se zaupništva brani) mora iz službe samo zato, ker vrši voljo večine delavstva, ker je poslan k podjetniku, da v imenu sotovarišev posreduje pri podjetniku, da mu predoči položaj v katerem delavstvo živi, da zagovaria delavske želje in zahteve ter še mnogo drugih za delavstvo koristnih stvari.

Priznavamo, da delo zaupnikov koristi v prvi vrsti delavcem. Zdi se nam pa, da tudi podjetniku ne more biti vseeno, ali se pogaja s par zaupniki, ali pa da ima opravka kar z vsemi delavci.

Moderni industrijalec je že davno spoznal potrebo kolektivnih pogodb, ker pri njih prihrani, če ne drugega pa vsaj časa in truda, kajti lažje se je pogajati s petimi kot z 800 ljudmi.

V splošnem je pa na način, ki ga uvarja Zveza, sploh nemogoče vzdržavati delovno disciplino, razen če nameravajo postaviti za vsakim delavcem po enega policajca, ki ga bo k delu priganjal.

Praktičen industrijalec si zna na prste zračunati, kdaj je režija dražja, ali takrat ko je delavce zadovoljil tako, da imajo sami veselje do dela, ali takrat, ko prihajajo z gnevom v srcu in jih mora s silo priganjati k delu.

Kar velja za razne absolutistične države, to velja tudi za tovarne: **Sila roči profisilo.**

To naj si zapomnijo gospodje za tiste čase, ko bomo govorili o tem, kdo je stavko zakrivil.

dan pa se je pokazalo, da gospodje sploh nimajo za take obtožbe dokazov v rokah, posebno pa ne, ko je glavni obtoženec diak Schuller umaknil svoje tozadevne potrdilne izpovedi, ki jih je dal na zapisnik v preiskovalnem zaporu. Povedal je, da je moral tako izpovedati, kakor so policiisti hoteli, ker so ga pred zaslišanjem mučili na ta način, da so ga zaprli v sobo, polno dušičnega plina. Njegove oči so pri tem tako trpele, da ni videl, kaj je podpisal! Iz zasliševanja prof. Maslarića je razvidno, da je to prav nič zloben idealist in teoretik, ki se je bojeval kot srbski dobrovoljec, sedaj pa hoče človeško družbo osvoboditi z naobraževalnim delom. Obtoženci so povsem zanikali zveze s komunističnim odborom na Dunaju. Vse to je silno frapiralo sodne gospode, ki, kakor rečeno, nimajo nobenih dokazov v rokah, tako da je državni pravdnik sarkastično predlagal, naj se razprava odgodi, dokler se ne zliši — osrednji izvrševalni odbor na Dunaju. Napravil je dober »vic«, ampak žalostni so povodi k temu vicu in nam kažejo, kako se dolagoma v vse državno telo zajeda strupena kuga balkanizacije. Razprava je odgodena, obtoženci ostanejo v zaporu — da jih bodo nekega dne kar potihem izpustili.

+ **Kdo je še socialdemokrat,** vprašuje z vso resnostjo »Jutro«, ker vsak dan kakega možakarja zatajimo, danes Kocmurja, včeraj Toneta Kristana, predvčerajšnjem tega-in-tega itd. Na »Jutrovo« vprašanje nam je odgovor težko formulirati v dveh, treh stavkih. Zato se v podrobnosti ne bomo spuščali. Na vsak način pa ni socialdemokrat, kdor hodi k »Jutrovi« gospodi kupovat in prodajat svoj socializem. Pač pa so prav gotovo socialdemokrati tisti, ki bodo čez ne dolgo dobo šli slovenski buržoaziji in med njo umirajočemu slovenskemu liberalizmu za pogrebom.

+ **Trgovinska pogodba med Italijo in Rusijo.** Pretekli četrtek je podpisala Italija trgovinsko pogodbo s sovjetsko Rusijo, ki dovoljuje Italiji precejšnje olajšave v trgovini z italijanskimi vini, poljskimi pridelki, posebno pa še za trgovino s komunikacijskimi sredstvi. Podrobnosti bodo italijanski in ruski delegati še posebej določili.

+ **Politika imperialistične Francije.** Ob priliki kraljeve poroke bodo po sedanjih prijavah zastopane po posebnih odposlancih tele države: Češkoslovaška (Beneš), Rumunija (Bratianu), Grška (prestonaslednik), Švedska, Portugalska, Anglija (princ Jork), Francija (maršal d'Esperey), Perzija, Japonska, Avstrija, Nemčija in ostale države. Pariška in bukareška občina pošljeta posebne delegacije. Ob tej priliki se bodo sestali tudi ministrski predsedniki in vodilni državniški male antante, ki bodo določili smernice za enotno politiko. Poljska bo skoro gotovo stopila v zvezo z malo antanto, vsaj tako poroča »Matin« z dne 26. t. m. Kakšne načrte kujie militaristična Francija, ki je tako dobro poučena, kaj bodo sklepali ministrski predsedniki v Belgradu, si lahko predstavljamo, posebno pa še, če so nam znani Čičerinovi dokumenti, ki jih objavljamo v današnjem uvodniku pod naslovom »Priprave za vojno s sovietsko Rusijo«.

Iz stranke.

Vplačevanje članarine krajevne politične organizacije SSJ v Ljubljani se bo vršilo danes v soboto od 19. do 20. v upravništvu »Napreja«, Frančiškanska ulica 6/1. (čez dvorišče). Sprejemali se bodo tudi novi člani. — Odbor.

Z ozirom na sklep Pokrajinskega odbora SSJ in KDZ z dne 7. maja, objavljenemu v »Najpreju« št. 106 z dne 11. maja, pozivljamo vse ljubljanske sodruge, ki si ločelo ohraniti stare

Politične vesti.

Za eno blamažo bogatejši so postali naši vladotvorni krogi, tisti, ki so na temelju svojih obznani zakonov o zaslišanju države uprizorili divjo gonjo proti slovenskemu proletariatu, zlasti komunističnemu. Te dni so z velikim kri-

kom naznanili glavno razpravo v Osieku proti petim nedoletnim gimnazijskim dijakom in njihovemu profesorju Božidariju Maslariću, ki so vsi obtoženi, da so za komunistično propagando v Jugoslaviji dobivali večje denarne zneske od osrednjega izvrševalnega odbora komunističnih organizacij na Dunaju. Precej prvi

Delavsko izobraževalno društvo „Svoboda“ na Vrhniki naznanja, da je njen ustanovni član, sodrug

Franc Štular

po težki bolezni danes, dne 26. maja ob 3/48. uri zjutraj v 77. letu svoje starosti preminul.

Starčku, kateremu je bilo njegovo preprisanje nad vse, bodi zemljica lahka!

Delavsko izobraževalno društvo „Svoboda“ na Vrhniki.

Krajevna politična organizacija SSJ na Vrhniki javlja, da je njen dolgoletni in zvesti pristaš, sodrug

Franc Štular

po težki bolezni danes, dne 26. maja ob 3/48. uri zjutraj v 77. letu svoje starosti preminul.

Nepozabljenemu ohranimo blag spomin!

Krajevna politična organizacija SSJ na Vrhniki.

Morska trava za modroce

v vsaki množini se dobi najceneje pri **SEVER & KOMP**, Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

Vozniki! Pozor!

Po 10 do 30 kron se vam plača za voz smeti, šute, pepela, gramoza ali drugega materiala za zasipanje, če ga pripeljete na posestvo Cesta v mestni log št. 15. Oglasite in dogovorite se ravnotam v pisarni.

Modni salon K. Stadler,

Sv. Petra cesta 23-I. priporoča veliko zalogo **damskih in moških slamninkov** kakor tudi športnih čepic od najcenejše do najfinejše kvalitete (original dunajski).

Istotam se sprejemajo slamniki v **balenje, preoblikovanje, barvanje in kinčanje.**

Klobuke in slamnike

vseh vrst od preprostih do najfinejših dobite vedno v tovarni za slamnike in klobuke

FRANJO CERAR,

v Stobu, pošta Domžale pri Ljubljani.

V popravilo prevzema tudi vsa tozadevna dela ter preoblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani se sprejemajo pri tvrdki Kovačević i Teršan v Prešernovi ulici 5, kjer so tudi vsi vzorci vedno na razpolago.

Krojaški pomočnik,

res dobra moč,

za veliko delo se sprejme pri **K. Pučnik, Ljubljana** Sodna ulica 3.

RUPERT JEGLITSCH

Gosposka ulica 11. **MARIBOR**

FRANZ FRANGESCHA NASLEDNIK

trgovina železnine in zaloga ribarskega orodja

Gosposka ulica 11.

Kruh in pecivo vseh vrst

najboljše kakovosti peče

I. delavska pekarna v Ljubljani, Kolezijska ulica 4

in ga oddaja

v Ljubljani in okolici v onih prodajalnah, ki so označene s tozadevnimi napisi.

Valuta pada, draginja raste. Kupuj domače milo ne tuje, importirano. Kupuj dobro milo, ker je isto najceneje. Kupuj „GAZELA“ milo.

Zadružna Gospodarska banka d. d. v Ljubljani.

Poziv na subskripcijo

IV. emisije delnic Zadružne Gospodarske banke d. d. v Ljubljani.

II. redni občni zbor Zadružne Gospodarske banke d. d. v Ljubljani je sklenil povišati delniško glavnico

od 24,000.000.-- K na 48,000.000.-- K

z izdajo

60.000 novih delnic po 400 K nom. vred.

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico, da prevzamejo za vsako staro delnico eno novo po ceni 520 K za komad.
2. Neoptirane delnice dodeli upravni svet novim delničarjem po kurzu 580 K za komad.
3. Subskripcija se začne 22. maja 1922 in konča 14. junija 1922. Nove delnice so deležne dobička za drugo polletje leta 1922.
4. Opcija, ozir. subskripcija se izvrši pri blagajnah: Zadružne gospodarske banke, d. d. v Ljubljani; Zadružne gospodarske banke, d. d. podr. Djakovo; Zadružne gospodarske banke, d. d. podr. Maribor; Zadružne gospodarske banke, d. d. podr. Sarajevo; Zadružne gospodarske banke, d. d. podr. Split; Zadružne gospodarske banke, d. d. podr. Šombor; Zadružne gospodarske banke, d. d. podr. Šibenik; Zadružne gospodarske banke, d. d. ekspozit. Bled; Sveopće zanatlijske banke, d. d. v Zagrebu; Sveopće zanatlijske banke, d. d. podr. Karlovac; Gospodarske banke, d. d. Novi Sad.
5. Protivrednost podpisanih delnic se vplača takoj pri subskripciji.

Ljubljana, 18. maja 1922.

Upravni svet.